

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Завідувач кафедри *С.І. Пачев*
протокол №1 від 2 вересня 2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) 032 Історія та археологія
Назва освітньої програми	ОП Історія української церкви
Рік викладання Семестр	2024-2025 1 семестр
Викладач	Гудзь Віктор Васильович, професор, доктор історичних наук (032 Історія та археологія), професор кафедри історії та археології
Посилання на профайл викладача	Віктор Гудзь https://scholar.google.com.ua/citations?user=dZyqYHMAAAAJ&hl=ru
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	0673266430 viktorgudz@gmail.com Онлайн-консультації у робочий час: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Telegram, e-mail
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1461

АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Історія української церкви» є вибіркоким курсом передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності 014 Середня освіта. Історія; 032 Історія і археологія. Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії. Курс доповнює вивчення таких дисциплін, як «Історія релігій», «Історія та культура України», а також дисциплін з історії культури та філософії. Зміст курсу складають навчальні матеріали, що формують культуру, національну ідентичність, толерантність, віротерпимість, демонструють переваги демократії, громадянського суспільства та гуманізму. Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання історії української церкви, оперувати спеціальною термінологією, теоріями, концепціями, вивчити основи та особливості різних конфесій в Україні та їх взаємовідносини. На семінарських заняттях

студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати явища та процеси духовного життя в Україні та висловлювати і аргументувати власні думки.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу “Історія української церкви” полягає в тому, щоб сформувати у студентів-істориків знання з історії релігії в Україні; формувати загальнолюдські цінності і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських надбань; запобігати поширенню етнічно-конфесійної упередженості й пересудів; плекати культуру міжетнічного і міжконфесійного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних наук для глибокого і всебічного пізнання історії та особливостей церковних інституцій в Україні та запобігання можливих міжконфесійних конфліктів.

Завдання:

- Надати знання про етапи становлення та розвитку української Церкви;
- Надати знання про класифікацію конфесій в Україні, критерії, види та їх характеристику;
- Надати знання про історію та особливості формування етноконфесійної структури України;
- Надати знання про еволюцію і сучасний стан відносин Церкви і держави в Україні;
- Сформувати вміння аналізувати різні фактори життєдіяльності етноконфесійних спільнот в Україні;
- Сформувати навички володіння методами, інструментами дослідження наукових проблем, що відносяться до всіх основних періодів історії Церкви в Україні;
- Сформувати навички толерантності, інклюзії та поваги до культурного різноманіття, різних поглядів, релігій, звичаїв і культур,
- Сформувати вміння знаходити порозуміння з представниками різних конфесій задля досягнення суспільно значущих цілей.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

СК1. Усвідомлення взаємозв’язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.)

СК8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Володіти понятійно -категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

здатність розв'язувати проблеми

управління часом

адаптивність

винахідливість

відкритість до критики

комунікативні навички

емоційний інтелект

клієнтоорієнтованість

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Здоровий спосіб життя

Якісна освіта

Толерантність та справедливість

Зменшення нерівності

Подолання соціальних бар'єрів

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма	30	14	76	120 – 4 кр.
Кількість годин заочна форма				

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Викладання освітнього компонента передбачає проведення лекційних та практичних занять. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Створюється творчий простір для розвитку аналітичних навичок та критичного мислення, що допомагає студентам працювати з історичними джерелами, аналізувати ключові події, явища та тенденції з історії української церкви. Впродовж вивчення курсу здобувачі вищої освіти отримують практичні рекомендації щодо поєднання методологічних принципів, взаємозв'язку традиційних підходів і новітніх розробок в історичних дослідженнях. Дотримується студентоцентрований підхід, який передбачає індивідуальну підтримку та мотивацію для самостійних досліджень. Оцінювання студентів базується на їхній пізнавальній активності, глибині розуміння матеріалу, креативності підходів до аналізу історичних процесів, а також участі в дискусіях та групових проектах. Практичні завдання, спрямовані на порівняння та аналіз європейських цивілізаційних процесів, надаються наприкінці кожного заняття і також публікуються на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій. При виконанні завдань студенти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності. Роботи мають бути оригінальними дослідженнями або міркуваннями, з чіткими посиланнями на використані джерела. Відсутність джерел, списування (включно з використанням мобільних пристроїв), фабрикація джерел або втручання в роботу інших студентів вважаються проявами академічної недоброчесності. У разі виявлення плагіату робота не зараховується, і студент повинен повторно виконати завдання. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестувань. Здобувачі освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), з більш детальною інформацією можна ознайомитися за посиланням: <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>. Крім того, студенти мають право на визнання результатів неформальної освіти, отриманих поза межами курсу, що регулюється внутрішніми положеннями університету. Освітній процес під час військового стану здійснюється в синхронно-асинхронному форматі із суворим дотриманням безпекових норм, зокрема під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								Рекомендована література
	Денна форма				Заочна форма				
	л	п	с.р.	всього	л.	пр.	с.р.	всього	
1	2	3	4	5	6	7		9	10
Модуль 1. Зародження та становлення християнства на українських теренах	16	6	38	60					1-3; 5-9
Тема 1. Вступ до курсу. Історія християнства	4		11	15					
Тема 2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі	4	2	9	15					
Тема 3. Православна церква України-Русі в умовах різноконфесійної іноземної влади	4	2	9	15					
Тема 4. Християнські церкви в Україні наприкінці XVI - у XVII ст.	4	2	9	15					
Модуль 2. Українські церкви в колоніальний період та на сучасному етапі	14	8	38	60					1-4; 10:11
Тема 5. Українське християнство у XVIII ст.	4	2	9	15					
Тема 6. Становище Церкви в Україні у XIX ст.	2	2	11	15					
Тема 7. Релігійне відродження і погром Церкви комуністичним режимом у XX ст.	4	2	9	15					
Тема 8. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні	4	2	9	15					
Усього годин	30	14	76	120					

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Вступ до курсу. Історія християнства

Предмет і завдання курсу. Виникнення і поширення християнства. Нікейський собор 325 р. Розкол у християнстві 1054 р. та його наслідки. Особливості вселенського православ'я. Поява християнства на українських землях. Періодизація історії християнської Церкви на українських землях. Історіографії історії української Церкви.

Тема 2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі

Релігійні вірування та звичаї літописних слов'ян у дохристиянську епоху. Хрещення князя Аскольда. Діяльність князя Володимира у запровадженні християнства в Київській Русі. Особливості руської Церкви. Церковна організація Київської Русі. Печерський монастир. Зародження слов'янської (української) теософської думки. Митрополит Іларіон.

Тема 3. Православна церква України-Русі в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях

Православна церква в період татарської навали. Заснування Сарайської єпархії. «Східна політика» Ватикану на українських землях. Церковна політика короля Русі Данила. Боротьба за руську спадщину між Вільнюсом і Москвою. Заснування Московської митрополії. Становище православної церкви в Литовсько-Руській державі. Кревська унія Литви і Польщі. Наступ католицизму.

Тема 4. Християнські церкви в Україні наприкінці XVI - у XVII ст.

Криза вселенського православ'я після захоплення мусульманами Константинополя. Криза православ'я в Україні. Виникнення православних братств. Передумови Берестейської унії. Створення уніатської (греко-католицької) церкви в Україні та Білорусії 1596 р. Виникнення полемічної літератури. Роль козаків гетьмана Петра Сагайдачного у відновленні православ'я. Реформи Петра Могили. Релігійна політика Богдана Хмельницького. Ідеї «Синописиса». Поширення конфесій раннього протестантизму на Волині та в Закарпатті у XVI-XVII ст.

Тема 5. Українське християнство у XVIII ст.

Українська церква у складі Московського патріархату: перехід від незалежності до підпорядкування 1686 р. Українське християнство за гетьманування І.Мазепи. Петро I і українська Церква. Початок синодального періоду в історії РПЦ. Стефан Яворський. Українські церкви під владою Речі Посполитої у XVIII ст. Католицька і православна конфедерації. Релігійний чинник Коліївщини. Поширення в Україні юдаїзму, менонітства, євангельських та інших церков.

Тема 6. Становище Церкви в Україні у XIX ст.

Українська Церква в умовах самодержавної уніфікації. Теорія «Православ'я, самодержавність, народність» і Україна. Основні події в житті Римокатолицької Церкви (РКЦ) в Україні у XIX ст. Основні віхи історії Української Греко-Католицької Церкви у XIX ст. Галицькі будителі. Іван

Могилянський. Руська трійця. Митрополит Андрей Шептицький. Меноніти та протестанти на Півдні України у XIX ст. Міжконфесійна палітра Одеси.

Тема 7. Релігійне відродження в Україні і погром Церкви комуністичним режимом у XX ст.

Відновлення незалежної Української Автокефальної Православної Церкви (1919/1921-1930 рр.). Митрополит І.Липківський. Депортації народів як і Голокост як чинники нищення національної Церкви. Православна церква у роки Другої світової війни. Післявоєнний розвиток православ'я в Україні (1945-1990). Релігійна політика М.Хрущова. Основні віхи історії Української Греко-Католицької Церкви у XX ст. Львівський собор 1946 р. і погром УГКЦ. Митрополит Йосип Сліпий. Протестантство та інші конфесії в Радянській Україні.

Тема 8. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні

Місце різних християнських конфесій в процесі національного відродження українського народу. Відродження релігійного життя в незалежній Україні. Діяльність патріарха Київського Філарета. Томос Православної Церкви України. Сучасний стан українського православ'я. Розкол православ'я та перспективи Української Помісної Церкви. Колаборантські прояви ієрахів УПЦ Московського патріархату під час російського вторгнення в Україну. Українська Греко-Католицька Церква. Римокатолицька церква. Протестантизм сучасної України. Становище нехристиянських конфесій сучасної України. Мусульманство кримських татар та інших народів України.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1. Зародження та становлення християнства на українських теренах

1.1. Вступ до курсу. Історія християнства. Як відомо перше хрещення Русі здійснив князь Аскольд 860 р. Чому ж князю Володимирі довелося вдруге хрестити Русь?

1.2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі. У 988 році відбулося Володимирове хрещення Русі. Які наслідки були спричинені цим актом для руських племен і їх держави?

1.3. Православна церква України-Русі в умовах різноконфесійної іноземної влади. У середині XIII – середині XVI ст. українські землі перебували під владою Золотої Орди, Литовського князівства і Польського королівства. Які особливості політики цих держав щодо українського православ'я?

1.4. Християнські церкви в Україні наприкінці XVI – у XVII ст. У 1596 р. було укладено Берестейську унію і утворено Греко-католицьку церкву. Які обставини скликання Берестейського собору і наслідки його рішень для міжконфесійної ситуації в Україні?

Модуль 2. Українські церкви в колоніальний період та на сучасному етапі

2.1. Українське християнство у XVIII ст. У XVIII столітті на

Правобережжі України з поверненням польського панства відбувалося так зване «друге покріпачення селянства», що спричинило низку повстань, в тому числі Коліївщину? У чому полягав релігійний аспект цього повстання?

2.2. Становище Церкви в Україні у ХІХ ст. – на початку ХХ ст. *З розгромом Гетьманщини, Запорозької Січі і Кримського ханства Катерина ІІ сприяла іноземній етноконфесійній колонізації загарбаних земель. Якою була етноконфесійна ситуація в цей період на території нинішньої Запорізької області?*

2.3. Релігійне відродження і погром Церкви комуністичним режимом у ХХ ст. *У період української революції 1917-1920 рр. відбулося відродження українських церков. У тому числі Української Автокефальної Церкви. Якими були особливості діяльності і обставини нищення цієї Церкви комуністичною владою?*

2.4. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні. *В Україні склалося поліконфесійне суспільство, але провідну роль відіграє православна церква. Якою була еволюція православної церкви, підпорядкованої Київському патріархату і митрополії?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Практико-орієнтоване завдання: створити таблицю яка відображує дати (роки або століття) появи наступних агіографічних творів та їх авторство: «Слово про закон і благодать», Києво-Печерський патерик», «Пересопницьке євангеліє», «Ключ царства небесного», «Послання до єпископів», «Тренос», «Послання Фомі пресвітерові», «Євангеліє учительное», «Житіє Феодосія Печерського»
2	Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Моє ставлення до релігії і її значення для народу під час російської збройної агресії»
3	Практико-орієнтоване завдання: підготувати презентацію «Сучасний стан українського православ'я»
	Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Становище протестантських церков на українській і тимчасово окупованій території: порівняльний аналіз»

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

1. Практико-орієнтоване завдання: створити таблицю яка відображує етапи та особливості еволюції українського православ'я: від хрещення до Томосу

- 1). Зібрати інформацію з підручників, наукових статей, Інтернет-ресурсів з історії української православної Церкви
- 2). Визначити критерії періодизації історії української православної Церкви.
- 3). Вибрати формат таблиці (Excel, Word або Google Sheets).
- 4). Підготувати короткий звіт або презентацію, в якій узагальнити результати роботи, включити таблицю та зробити акцент на важливості цих етапів і особливостей розвитку українського православ'я.

2. Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Хасидизм в

Україні: історія і сучасність»:

- 1). Віднайти та проаналізувати наративні джерела з історії юдаїзму та його хасидської течії в Україні.
- 2). На основі зібраних матеріалів скласти детальний план есе, визначивши ключові розділи (вступ, основні ідеї, висновок) та підпункти для кожного розділу.
- 3). Написати есе, спираючись на детальний план, з урахуванням різних обставин історії хасидизму (причини, локації, духовні наставники, Голокост, паломництво в Умань тощо).
- 4). Після написання провести редагування для покращення стилю, граматики та логіки викладу для можливої публікації.

3. Практико-орієнтоване завдання: підготувати презентацію «Інститут капеланства як вагомий чинник відсічі українських воїнів рашистським загарбникам»:

- 1). Вивчити і представити основні правові засади та дати формування інституту капеланства у Збройних силах України.
- 2). З'ясувати, які Церкви і яких представників (кілька прикладів) направляють своїх капеланів у зону бойових дій.
- 3). На основі зібраної інформації скласти план презентації, визначивши основні слайди, їх основний зміст.
- 4). Створити слайди на основі підготовленого плану, використовуючи візуальні елементи (діаграми, зображення, світлини) для покращення сприйняття інформації.
- 5). Провести репетицію презентації, звертаючи увагу на час, синхронність та чіткість викладу матеріалу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
	Лекції з елементами проблемного викладу, пояснення та дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, самостійна робота студентів, опрацювання наукових джерел.	Поточний контроль: виконання практичних та аналітичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік, практичний контроль, аналіз історичних документів, доповідь за презентацією.
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний	Лекції з проблемним викладом, міждисциплінарні семінари, аналітичний та синтетичний методи, дискусії, самостійна робота.	Поточний контроль: виконання міждисциплінарних практичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль:

історичний період або проблему		залік, практичний контроль, міждисциплінарний проект, презентація.
ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.	Лекції з проблемним викладом, навчальні дискусії, аналітичний метод, опрацювання наукових джерел, синтетичний метод, порівняльний аналіз, дискусії.	Поточний контроль: виконання аналітичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік, аналіз документів держави та релігійних організацій, доповідь за презентацією.
ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.	Лекції з проблемним викладом, аналітичний метод, порівняльний аналіз, самостійна робота з документами та релігійних організацій, опрацювання етнографічних джерел, предметів культу.	Поточний контроль: виконання аналітичних та міждисциплінарних практичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік, аналіз документів держави та релігійних організацій, доповідь за презентацією.
ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.	Лекції з елементами проблемного викладу, пояснення та дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, самостійна робота студентів, дискусії.	Поточний контроль: виконання міждисциплінарних практичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік, практичний контроль, міждисциплінарний проект, презентація.
ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії	Лекції з проблемним викладом, міждисциплінарні семінари, конференції, аналітичний та синтетичний методи, дискусії, самостійна робота, діалог.	Поточний контроль: виконання міждисциплінарних практичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік, практичний контроль, презентація.
ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот	Лекції з проблемним викладом, навчальні дискусії, аналітичний метод, порівняльний аналіз, опрацювання наукових джерел, синтезний метод, діалог.	Поточний контроль: виконання міждисциплінарних практичних завдань, доповідь, перевірка есе, самоконтроль. Підсумковий контроль:

		залік, практичний контроль, міждисциплінарний проект, презентація.
ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей.		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики

(НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента									
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню		Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):								
	Практико-орієнтоване завдання: опрацювати карту Європи та відзначити регіони, де відбувалися ключові події епохи Просвітництва і процесу індустріальної революції.	10							
	Практико-орієнтоване завдання: провести дебати на теми: «наслідки Першої світової війни» та «Причини популярності тоталітарних ідеологій у міжвоєнний період»			5	5				
	Практико-орієнтоване завдання: розібрати кейс: «Міжнародна співпраця після Другої світової війни та створення ЄС»							5	5
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):								
	Практико-орієнтоване завдання: створити хронологічну таблицю головних подій XIX ст., що вплинули на становлення сучасної європейської цивілізації	10							
	Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Передумови Холодної війни»						10		
	Практико-орієнтоване завдання: підготувати презентацію з головними періодами еволюції утворення Європейського союзу								
	Підсумковий контроль: екзамен (максимальний бал – 40)								
Загальний бал (максимальний бал – 100)									

ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Складання порівняльної таблиці, опрацювання наукової публікації	<p>Максимально 5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. <p>0 балів – відповідь відсутня</p>
Практико-орієнтовані завдання, підбір психотерапевтичних технік у скарбничку психолога та їх апробація на практичних заняттях, складання плану терапевтичної роботи з особами, які отримали психологічні травми	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов</p> <p>8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов</p> <p>6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається</p> <p>5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи</p>

	<p>відповідно до актуальних умов</p> <p>3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов</p> <p>2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано</p> <p>0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані</p>
--	--

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є залік, на його складання надається 40 балів. Екзамен включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 10 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 10 балів) та 20 тестових завдань (по 0,5 бали за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак,	добре	6-7	30-32

понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.			
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Біланич І. Еволюція Української православної церкви 1917 – 1942 рр. Львів, 2004.
2. Гордієнко Д., Клос В., Мицик Ю., Преловська І. Історія Української Православної Церкви. Харків: Фоліо, 2019. 244 с.
3. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / За ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.
4. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні. Навчальний посібник до спеціального курсу для студентів історичного факультету. Одеса, 2019.
5. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. К., 1990.
6. Історія релігії в Україні. Навчальний посібник. / за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К., 1999.
7. Колодний А. Україна в її релігійних виявах. Львів: Сполох, 2005.
8. Крижанівський В.П., Плохій С.М. Історія церкви та релігійної думки в Україні: Навч. посібник: У 3-х книгах. К.: Либідь, 1994.
9. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української православної церкви. У 2 Т.: Т. 1-2. К., 1993.
10. Ульяновський В. Церква в Українській державі 1917-1920 рр. (доба Гетьманату П. Скоропадського) / В. Ульяновський. К.: Либідь, 1998. 310 с.
11. Шуба О. В. Релігія в етнонаціональному розвитку України: політологічний аналіз. Київ: Криниця, 1999. 323 с.

Допоміжна

1. Власовський І. Нарис історії української православної церкви: В 4-х тт. Вид 2-е. Нью-Йорк; С. Бавид-Брук; К., 1990. Т. 1, 2.
2. Горбаченко Т. Г. Вплив християнства на становлення писемної культури Русі-України: Релігієзнавчо-філософський аспект. К.: Академія, 2001.
3. Грушевський М. С. З історії релігійної думки на Україні. К., 1992.
4. Деркач Т. Московський патріархат в Україні: анатомія предателства. К., 2018
5. Євсєєва Т. Православна парадигма російсько-української війни 2014: історія та сучасність. В кн.: Національне питання в Україні: виклики сучасності, уроки історії: доповіді та матеріали всеукраїнської наукової конференції. 20 листопада 2014 р. К., 2016
6. Жуковський А. П. Могила й питання єдності церков. К.: Мистецтво, 1997.

7. Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Руси епохи середньовіччя IX - XV ст. – У 2-х книгах. Київ, 2002.
8. Історія релігії в Україні / за ред. проф. Б. Лобовика. У 10-ти тт. :
Т. 1. Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. К., 1996.
Т. 2: Українське православ'я. / за ред. проф. П. Яроцького. К., 1997.
Т. 3: Православ'я в Україні. / за ред. А. Колодного, В. Климова. К., 1999.
9. Косик В. Про шляхи розвитку церкви в Україні й Росії (XI – XVI ст.) // Український історичний журнал. 1993. № 2-3.
10. Крисаченко В.С. Україна на сторінках Святого Письма та витяги з першоджерел, що засвідчують процес поширення християнства на теренах України від апостола Андрія до князя Володимира. К.: Наукова думка, 2000.
11. Липинський В. К. Релігія і церква в історії України. К., 1993.
12. Раннее христианство / Редк. Витковский Е. В. и др. Харьков: Фолио, 2001. В 2-х т.
13. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Лобовика. К.: Четверта хвиля, 1996.
14. Ульяновський В. Церква в Українській державі 1917-1920 рр. (доба Центральної Ради). К.: Либідь, 1997. 198 с.
15. Українська Церква між Сходом і Заходом (За ред. П. Яроцького). К., 1994.
16. Федорів Ю. Історія Церкви в Україні. Львів: «Свічадо», 2001.
17. Шевченко В. Православно-католицька полеміка та проблеми унії в житті Руси-України. К., 2001.
18. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVIII ст. К.: Критика, 2002.
19. Krawchuk Andrii, Bremer Thomson. Churches in the Ukrainian Crisis. Springer International Publishing AG, 2016. 225 p.

13. Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <http://www.vrciro.org.ua/ua/>
2. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Либідь, 1999. 352 с.: www.twirpx.com/file/719328/
3. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні в національному та європейському контекстах : навч. посіб. для студентів. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 252 с.
<http://westudents.com.ua/knigi/542-storya-relg-v-ukran-kolodniy-a-m.html>
4. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви: У 2 т.: Т. 1-2. К.: Україна, 1993. 284 с.: <http://litopys.org.ua/ohienko/oh.htm>
5. Стельникович С. В. Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої компоненти «Історія релігії та церкви в Україні» для здобувачів другого (магістерсько-го) рівня вищої освіти предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Іс-торія). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 56 с.
6. Чос Володимир: Історія християнства в Україні: http://www.ereading.club/bookreader.php/1021229/Chos_-_Istoriya_hristiyanstva_v_Ukraini.html
7. [Федорів Ю. Історія Церкви в Україні](#). Торонто, 1967:https://vk.com/doc-57418649_329937324